

Årbok 2024

**Troms Bonde-
og Småbrukarlag**

5 RÅD FOR GOD BONDEHEELSE

Ta et morgenmøte med deg selv
Jobb med å strukturere hverdagen.

Plei det sosiale nettverket ditt
...også når du ikke trenger det.

Prioriter deg selv
Få nok søvn og spis sunt og regelmessig

Ta pauser
Det er lov å holde hviledagen hellig.

Skaff deg kunnskap
Det er lov å spørre om råd og tips.

Innhold

Innhold.....	3
Lederen har ordet	4
Lokallagsrunden.....	6
Fra Fylkessekretæren	8
Referat fra Rovvilt møte	10
Registrering av rovvilt	12
Dikt – Nord-Troms 2020 ->	14
Årsmelding 2024.....	16
1. Tillitsvalgte.....	16
2. Andre valgte/oppnevnte ombud	17
3. Medlemstall.....	18
4. Lagets virksomhet.....	18
5. Ekstern representasjon	26
Innspill til Jordbruksforhandlingene	30
Lokallag pr desember 2024	35

Troms Bonde- og Småbrukarlag

Telefon 404 37 952
E-post troms@smabrukarlaget.no
Nettside www.smabrukarlaget.no/troms
Facebook www.facebook.com/TromsBS

Forsidefoto: Bente Michelsen

Lederen har ordet

Året som har passert har vært et helt spesielt år. Bondeopprørerne og bloggere har fått mye kreditt, og de har greid å sette dagsorden på Norsk mat og på at også bonden må ha en inntekt basert på gjennomsnittet i Norge. Ordet kapitalavkastning har festet seg, men i det bildet ligger også mange fallgruver. Dette har jeg som tillitsvalgt benyttet anledningen til å sette søkelyset på. Vi fikk i høst på plass en Rapport om Bærekraftig økonomi i Troms-jordbruket. Denne må brukes i alle sammenhenger som grunnlag for dette arbeid.

En dreining av hvordan jordbruket skal øke inntektene, ved å hente mer ut av markedet, er ikke helt uproblematisk. Vår landsdel produserer i alle hovedsak rødt kjøtt og melk og er den mest kostnadskrevende produksjonen. En slik dreining av forholdet pris / budsjettmidler vil også være en svekkelse av dagens tollvern. Når vår landsdel ligger lengst unna de store markedene og i tillegg har helt andre klimatiske forhold å drive under, da risikerer vi å ytterlig tape i forhold til resten av landet.

Arbeidet med å få sentrale styresmakter og sentral ledelse i vårt faglag til å forstå utfordringene er en uavbrutt oppgave. Året før hadde vi NBS leder Tor Jacob Solberg med oss på en rundreise med tema Totalberedskap. Vi har fortsatt dette arbeidet med fokus på hva lokalsamfunnene har behov for og må kunne yte i krise og krig, - herunder matproduksjon. Samarbeidet med generalsekretær NBS Anders B. Klemoen har gitt oss mye i denne forbindelse.

Som leder er jeg helt overbevist om at det ikke lar seg gjøre å løfte Tromslandbruket opp på høyde med resten av landet innenfor jordbruksavtalen. Derfor arbeider vi målrettet videre med å få på plass et beredskapstilskudd utenfor jordbruksavtalen.

Året som er gått har vært positivt på mange områder: Det har kommet nye medlemmer og vi har fått liv i sovende lokallag, slikt lover godt i årene som kommer.

Jeg ser med uro på trenden av bruk som legges ned, og for første gang på veldig mange år er også volumproduksjonen på vikende front. I det bildet

finner jeg likevel stor motivasjon for å arbeide videre og vise Norge at Troms er et fylke som snur trenden og øker sin matproduksjon. I et beredskapsperspektiv er det helt nødvendig å produsere den maten vi trenger i egen landsdel, og mitt mål er å få på plass ekstra midler for å øke matproduksjonen i nord.

Troms Bonde- og Småbrukarlag er den beste organisasjonen som setter matproduksjonen i hele landet som et absolutt krav, uten landbruk over hele landet har vi ikke matberedskap i en krisesituasjon.

Det kreves mye arbeid fra alle medlemmer i TBS til å lobbyere overfor politikerne, slik at norsk matproduksjon over hele landet blir satt på dagsorden.

Som leder av et sterkt fylkeslag som ofte setter dagsorden i egen organisasjon er jeg faktisk optimist og tror tettinga av inntektsgapet kommer under kommende jordbruksforhandlinger.

Jeg ser muligheter for Tromslandbruket, og jeg ber alle tillitsvalgte om å se positivt på fremtiden og spre positive tanker slik at vi fortsatt har et godt landbruk i vårt fylke.

*Frank Valø,
fylkesleder*

Lokallagsrunden: Dyrøy BS

Vi har i 2024 arrangert Kurs i Koking av einelåg. Det var interessant, lærerikt og artig for de som deltok. Åpen gård i april var også en hyggelig aktivitet som mange satte pris på.

Dyrøy kommune inviterte oss alle bønder til felles arrangement i desember, så vår felles julemiddag uteble.

Vi hadde en utsending til Landsmøte. Det gir inspirasjon og engasjement for de som deltar. Med et nytt medlem på tampen av året økte vi medlemstallet med 10%.

*Berit Nikolaisen,
Lokallagsleder*

Einerlåg på kok i gryta, og pølser på spyd - for mat må vi jo ha!

Vi tilbyr catering til store og små selskap

Dyroymat

Vi benytter hovedsakelig lokale råvarer i vår produksjon.
Du finner også noen av våre produkter i din lokale coop-butikk
77189350 - post@dyroymat.no - www.dyroymat.no

Troms fylkeskommune
Romssa fylkkasuoikkan
Tromssan fylkinkomuuni

SENJA
VIDEREGÅENDE
SKOLE

senja.vgs.no

Fra fylkessekretæren

Nå har jeg fått smakt på jobben som fylkessekretær i noen måneder. Det er et svært spennende arbeide, der jeg får innblikk i interessante suksessoppskrifter og problemstillinger for god og trygg matproduksjon her hvor vi bor.

Vårt fylkeslag skal bidra organisatorisk og politisk til å hjelpe oss i dette viktige arbeidet. Her er lokallagene sentrale, i tillegg til, og med støtte fra styret og fylkessekretæren. Her er det viktig at vi alle får, gir og har følelsen av fellesskapet, der alle er til for hverandre.

Vårt prosjekt “Møteplassen” har som formål å bringe folk sammen, produsent og forbruker. I 2024 fikk vi arrangert noen slike treffsteder. Det er viktig at vi får til enda flere slike. Terskelen er ikke høy for å få det til. Det trengs bare et sted, et tidspunkt og kanskje et tema å samles om. Om temaet er gårdsbutikk, kalving, tur i beitet, potetopptaking, fostertelling eller bare en kaffekopp og utsikt – ja, så er det greit. Jeg vil forsøke å være med på alle slike møteplasser. Kunngjøring og informasjon vil jeg også kunne bidra med, sammen med mange andre.

Fjorårets ny-ord var beredskapsvenn. Vi er alle opptatte av, og sentrale i beredskap, i landets beredskap! I tillegg er vi der for hverandre, en venn i beredskap. Slike møteplasser skaper kjennskap om og til hverandre. Jeg er opptatt av at vi skal møtes. Når vi da møtes må vi tørre å bruke godord. Det er fint å få skryt fra en hyttenabo uten kjennskap til jordbruk. Men det føles enda bedre å få faglig ros fra noen som kjenner til jobben som gjøres. Flere av oss kjenner på ensomhet i det daglige. Møteplasser kan bidra til å motvirke det.

Vi har flere som støtter oss, vårt arbeide og vår visjon gjennom å sponse oss ved kjøp av annonser. Støtt våre annonsører hvis mulig!

*Per Gunnar Cruickshank,
fylkessekretær*

Yara International AS

Yaras misjon er både enkel og svært ambisiøs: Sørge for mat til verdens befolkning og verne om jordkloden på en ansvarlig måte.

Løsningene for plantenæring og tilbudene våre innen presisjonslandbruk gjør det mulig for bønder å øke avlingene og forbedre produktkvaliteten samtidig som de reduserer miljøbelastningen.

Miljø- og industriløsningene våre forbedrer luftkvaliteten og reduserer utslipp. Vi har en global tilstedeværelse med mer enn 17 000 ansatte og virksomhet i over 60 land.

Yara Norge

selger mineralgjødsel som er spesielt tilpasset norsk jordsmonn, klima og vekster. I tillegg leverer vi industrielle produkter og løsninger.

For mer informasjon, se vår hjemmeside www.yara.no

Knowledge grows

Referat fra møte med Statsforvalteren i Troms og Miljødirektoratet - 3. april 2024

Initiativtakere til møtet var ordførere i kommuner fra Midt- og Sør-Troms; Salangen, Bardu, Lyngen, Dyrøy, Storfjord og Kvæfjord.

Tema: Rovdyrproblemene i Troms

Møteansvarlig: Statsforvalter i Troms v/ass.stfv. Bård Magne Pedersen med flere assistenter

På Teams deltok Miljødirektoratet med en seniorrådgiver.

Deltagere i salen: ca. 25-30 personer av politikere, SNO, Mattilsynet, reindriftsnæringa, bønder og faglag. Ordførere fra Bardu, Dyrøy, Sørreisa og Balsfjord var og der og tok ordet i debatten.

Fra Nord-Troms møtte: Ordfører i Nordreisa, Hilde Nyvoll og undertegnede, Harald Evanger (TBS Rovdyr- og utmarksutvalg).

Allerede ved møtestart ble det heftig temperatur da initiativtakerne (5 ordførere) sammen entret talerstolen og konfronterte forvalterne med store rovdyr-tap og manglende tiltak fra forvalternes side.

Men som om dette falt for døve ører presenterte møteledelsen en svært lang forestilling om alt det positive de gjør for å redusere konflikten mellom rovdyr og beitenæringa. Jo mer av tiden som gikk til denne enveis forestillingen, jo mer økte frustrasjonen hos de som hadde reist langt for å presentere matprodusentenes problemer med rovdyr-drap over hele Troms.

Det pedagogiske opplegget for møtet var blitt som selve rovdyr-forvaltninga, - ute av kontroll. Var opplegget planlagt sånn?

Hvorfor var leder av Rovviltnemda, Nils Einar Samuelsen invitert med bare EN dags forvarsel?

Så når folk fra salen endelig fikk ordet, fikk forvaltningens folk høre konkrete beskrivelser i klare ordelag «så hatten passet». Det ble et sjeldent heftig møte, - et sannhetens øyeblikk.

Om det var DET som førte til at Guro Boltås fikk fellingstillatelse på fredag, to dager etterpå vites ikke sikkert. Men ordfører i Lyngen ringte Harald Evanger på lørdagskvelden og var overbevist om at nå hadde vi fått det første resultatet av møtet på Bardufosstun.

Mange sterke innlegg ble lagt fram av bla. ordførerne fra Salangen, Bardu, Lyngen og reindriftsnæringa v/Per Mathis Oskal. Men også faglagene sine tillitsvalgte holdt gode innlegg med stor enighet, der bla. Folkeretten trues ved at utegangerdrift med husdyr er i ferd med å bli umuliggjort, bestandsmålet er ute av kontroll, jakta må effektiviseres mm.

Det var en fornøyelse å få oppleve en så stor og unison enighet fra møtedeltakerne om rovdyrproblemene i Troms. Så får vi bare fortsette å møte opp der beslutninger tas!!

Subjektivt referert av

Harald Evanger, deltaker som tillitsvalgt for NBS

Registrering av fredet rovvilt

Nettjenesten **Skandobs** er utviklet i samarbeid mellom Rovdata og det svenske Naturvårdsverket. Her kan alle rapportere observasjoner av **bjørn, jerv, gaupe og ulv**, og slik bidra til å øke kunnskapen om rovdyras utbredelse. Tjenesten finnes både som nettside (Skandobs.no) og som gratis app for telefon.

Observasjoner av andre arter skal ikke legges inn i Skandobs, men kan rapporteres på Artsobservasjoner.no.

Når du rapporterer en observasjon, kan du velge om den bare skal være synlig for Statens Naturoppsyn og den svenske länsstyrelsen, som er ansvarlige for overvåkninga, eller om den skal være synlig for alle. Hvis observasjonen din er «spesielt interessant» blir SNO-personell varslet direkte gjennom systemet. SNO må besøke funnstedet (med mindre observasjonen er dokumentert med bilder) og bekrefte opplysningene for at en innrapportering skal tas med i det endelige overvåkningsresultatet.

Spesielt interessante observasjoner:

- Ferske rapporter, der det fortsatt er mulig å finne spor og kvalitetssikre observasjonene
- Jerv: Vinterobservasjon av to eller flere dyr sammen
- Gaupe: Vinterobservasjon av to eller flere dyr sammen
- Bjørn: Funn av bjørneskit eller hår (mer info hos Rovdata.no)
- Ulv: Varierer med tidligere observasjoner, beiteområde, mm

Alle kvalitetssikrede observasjoner finnes på Rovbase.no

Bestandsstatus for de fire store rovdyrene og kongeørn i Norge

Gaupe

Ulv

Jerv

Brunbjørn

Kongeørn

Siste status:

71,5
familiegrupper

6
kull

64
kull

9,5
kull

914-1145
hekkende par

Antall dyr:

351-491
estimert fra antall
familiegrupper

89-92
hvorav 43-44 kun
i Norge

366-403
estimert
fra DNA

175
minimumstall
fra DNA

Ikke estimert

Nasjonale bestandsmål:

65
årlige
familiegrupper

4-6
årlige kull i Norge og
grenserover. Hvorav
minst 3 helnorske.

39
årlige
jervekull

13
årlige
bjørnekull

850-1200
hekkende
par

Overvåkes årlig nasjonalt:

ja

ja

ja

ja

nei

Overvåkingsmetoder:

Sporing av
familiegrupper
på snø

Sporing av
individer på snø.
Innsamling av
ekskremitter,
hår og urin

Sjekk av kjente
og nye ynglelokaliteter.
Innsamling av
ekskremitter,
hår og urin

Innsamling av
ekskremitter og
hår

Årlig sjekk av 180
kongeørnterritorier.
Nasjonal
bestandsestimering
hvert 5. år

Innsamling av DNA:

nei

ja

ja

ja

ja

DNA samles kun i 2 av
12 intensivområder

Alle kan bidra i overvåkingen av de store rovdyrene ved å melde fra om observasjoner i Skandobs på app eller internett (www.skandobs.no) eller direkte til en lokal rovviltkontakt i Statens naturoppsyn (SNO). Les mer på www.rovdata.no

Produsert:

20.12.2023

Nord-Troms 2020 →

*De dreper våre husdyr! Det øder våre hjem!
La våre røster rope det om og om igjen.
La våre hjerter hamre med tunge hammerslag.
De piner våre husdyr! De flerrer dem i dag!*

*Staten vil ha rovdyr! De mangler empati.
Bygdene skal tømmes selv med husdyr-barbari.
De dreper våre beitedyr! Det øder våre hjem.
Narrene på Stortinget, det rammer ikke dem.*

*Dyran, jorda, fisken har vært vårt levebrød!
Fra vugge og til grav, i livet og mot død.
No tvinges vi til lovbrudd for å verne våre hjem.
De piner våre beitedyr! No må vi verne dem.*

Er du lokalmatprodusent og har utfordringer i produksjonen eller trenger du påfyll av kunnskap og inspirasjon?

Kompetansenettverket for lokalmat i nord tilbyr matfaglig kunnskap gjennom blant annet kurs og besøksordning

Ta kontakt med
Kine Skogås Fristad
kine.fristad@nibio.no
402 10 578

Kompetansenettverket for lokalmat i nord er ett av fem regionale nettverk som er en del av Landbruks- og Matdepartementets satsing på lokalmat og grønt reiseliv. Midlene forvaltes av Troms og Finnmark Fylkeskommune. Norsk Institutt for Bioøkonomi (NIBIO) leder nettverket.

www.mathåndverk.no

www.nibio.no

www.facebook.com/lokalmatinord

Litt tryggere gårdsliv

Forsikring

Pensjon

Livs- og helseforsikringspakken **Enkelt Liv** er tilpasset deg som driver enkeltpersonforetak – også deg som er bonde

Blir du syk eller skadet, får du økonomisk hjelp til å gjøre nødvendige tiltak for deg, familien og driften.

Les mer på gjensidige.no/enkelt-liv, eller ring oss på 915 03100.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Gjensidige

Årsmelding 2024

1. Tillitsvalgte i Troms Bonde- og Småbrukarlag 2024

Styret		Lokallag	Valgt år
Leder	Frank Valø	Lyngen	2018
Styremedlem	Chris-David Edwards	Senja	2023
Styremedlem	Kjetil Viklund	Nord Troms	2024
Styremedlem	Pål Paulsen	Øvre Salangen	2024
Styremedlem	Irmelin S. Fagerjord	Astafjord	2023
1. vara	Tine Lingrasmo	Tromsøysund	2021
2. vara	Magnus Bergstad	Målselv	2024
3. vara	Per Gunnar Cruickshank	Dyrøy	2024

Revisorer

Kurt Olsen	Balsfjord	2015
Ivar Jørgensen	Balsfjord	2020

Representantskapet i NBS

Medlem	Frank Valø	Lyngen	2018
Varamedlem	(ikke oppnevnt)		

Valgkomité

Leder	Torstein Jenssen	Nord-Troms	2022
Medlem	Arne-Martin Dahle	Hålogaland	2023
Medlem	Inske de Buhr	Balsfjord	2024

På grunn av diverse frafall har både varamedlem 2 og 3 møtt på de fleste styremøter.

2. Andre valgte/oppnevnte ombud 2024

Styret i Troms landbruksfaglige senter	medl: Berit Nikolaisen vara: Fredrik Thomassen
Arktisk Naturbrukssenter	Frank Valø
Styringsgruppa for FoU i N-N Landbr.råd	Frank Valø
Styringsgruppa i Nordnorsk Landbruksråd	Frank Valø
Styret i Troms landbruksselskap	Chris-David Edwards
Ref.gruppa for Lyngsalpan landskapsvernområde	Ivar Jørgensen
Arbeidsgr Handlingsplan økol.landbruk, Statsforv	Asbjørn Hansen
Arbeidsgr Rein på innmark, Statsforv	Frank Valø
Arbeidsgruppe Bærekraftmidler, Fylkeskomm	Frank Valø
Juryen for Nordnorsk Økomatpris	Inske de Buhr
Inn På Tunet-utvalget i NBS	Britt Marthinussen
Storfekjøttutvalget i NBS	Birger Bull
Småfeutvalget i NBS	Frank Valø
Rovviltutvalget i NBS	Kurt Solheim
Utmarksutvalget i NBS	Harald Evanger
Landsstyret i NBS	Margrethe Figved

3. Medlemstall

Ved årets slutt hadde Troms Bonde- og Småbrukarlag 225 medlemmer. De aller fleste var fordelt på de 10 lokallagene rundt omkring i fylket, mens 8 var direkte-medlemmer i fylkeslaget. Tromsøysund og Balsfjord har flest medlemmer med henholdsvis 53 og 45.

Vi har 13 medlemmer i kategoriene under 25 eller 30 år uten egen landbruksproduksjon, og 7 verdiskapingsmedlemmer.

4. Lagets virksomhet

Aktivitet i laget

Det har vært avholdt 10 styremøter i perioden, 3 fysiske og 7 på Teams. Det har vært behandlet 47 saker. Styret har også hatt løpende kommunikasjon på e-post og Messenger. Digitale møter er tidseffektive og billige, men styret ser behov for 3-4 fysiske møter i løpet av arbeidsåret.

Året startet med fagdag og fylkesårsmøte i Harstad 22. og 23. Februar. Dette i samarbeid med Troms Sau og Geit. Her møtte 19 utsendinger fra alle lokallagene og 7 observatører.

På grunn av godt oppmøte på fagdagen og på årsmøtet ble det bestemt at neste års møte skal legges til Harstad. Hotellprisene er dessuten vesentlig billigere her enn i Tromsø.

Av innmeldte saker til Årsmøtet gjaldt de fleste rovdyr. Styret ser fortsatt behov for å intensivere arbeidet med rovviltproblematikken. Vår rovviltgruppe har bestått av Runo Berglund, Harald Evanger og Pål Jøran Skogvang.

Runo Berglund (Lyngen BS) har i 2024 representert laget i Rovviltnemnda.

I mars møttes det nye styret til todagers-møte i Malangen. Dette har etter hvert blitt en tradisjon, og fungerer godt for å etablere et nytt styre, bli kjent og få bedre oversikt over hva vi skal jobbe med framover.

Tema på fagdagen var blant annet HMS og om bondens nettverk. I mai kunne vi kunngjøre at Bondens nettverk Indre Troms var etablert.

Som medarrangør deltok TBS på Tromsø-konferansen 14-16 mars. Under temaet "Natur og folk i nord – hva skjer og hvorfor" ble mange problemstillinger belyst, utfra trender og statistikk. Viktig arena å samarbeide om.

På LOs Regionskonferanse i Troms fikk TBS anledning til å holde en appell. Denne oppfordret til drahjelp for å få jamnstilling i jordbruket og hjelp til å beholde alle gårdsbruk i Norge.

I prosjektet Møteplasser ble det planlagt 3 uformelle møter mellom gårdbrukere og forbrukere. Disse "Åpne gård-arrangementene" er med og knytter kontakter både innad i næringa og mellom de som produserer og spiser maten. Først ut, i april, var Steinvoll Gård i Dyrøy der de 85 fremmøtte fikk hilse på nyfødte lam, fødende søyer og benytte området. Praten gikk livlig om både kjøttproduksjon, matberedskap og driftsform.

Farga spælsøye i lamming, Steinvoll Gård

Sommersamlingen var også i år lagt til Balsfjord, på Selnes Gård. Det var omvisning i markedshagen, kaffe og kaker, og St Hans-bålet ble også tent utpå kvelden. Gårdsdriften er svært allsidig, alt fra rideturer med Islandshest til egg av økologiske beitehøns.

I starten av september var det lagt opp til besøk i beiteområdet på Årøyholmen. Det ble for få deltagere til å gjennomføre på begge de to lørdagene vi planla.

Deretter fulgte gårdsbesøk på Kveøya midt i september på Hundstad Gård. Dette var i et samarbeid med Nils-Pers Gårdsmuseum som ligger like ved. De mer enn 200 besøkende kjøpte av gårdens produkter, besøkte museet, opplevde nærkontakt med dyr og nøt dagen med kaffe og mat utendørs i godværet.

Flere aktiviteter, der spesielt potetoptaking/selvplukk var populært.

Å bringe folk sammen, produsenter og forbrukere, har vist seg å være svært viktig og riktig. Vi gleder oss til fortsettelsen, og håper at flere lokallag og enkeltbønder vil være med i dette prosjektet i året som kommer!

Det ble fort tomt i utsalget, Hundstad Gård

Ved starten på skoleåret kom en gladnyhet som TBS har arbeidet med og støttet opp om. Da ble Arktisk Naturbrukssenter etablert. Med hovedsete på Gibostad er dette et samarbeid med skolene i Tana, på Kleiva, i Mosjøen og på Senja.

I løpet av høsten ble det startet fagskoletilbud om Grovfôrbasert husdyrproduksjon og Økonomikurs for gårdbrukere.

Som medarrangør til Dyrøy BS ble det arrangert Demonstrasjon/kurs i å koke einerlåg og Kurs i sikker bruk av ryddesag, to dager i slutten av august.

TBS var representert på Arktisk landbruksseminar i Tromsø i regi av NIBIO og fylkeskommunene i Nord-Norge. Årets tema "Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord" var meget engasjerende for de fremmøtte. NIBIO vurderer å fortsette med slike konferanser annet hvert år. Dette på grunn av tid for andre konferanser og med tanke på de administrative ressurser som trengs for å planlegge og gjennomføre.

Paneldebatt med tema "Bærekraft mellom fjord og fjell" ble gjennomført 29.november i Lyngenhallen. Innleder var Christian A. Smedshaug fra Agri Analyse.

Filmen "SAU" av og med familien Nystadbakk i Nordland har skapt interesse og glede hos flere enn bønder og småbrukere.

Som TV-serie på NRK har den brakt matproduksjon og husdyrhold ut til et bredt publikum.

Landsmøtet i NBS ble avholdt på Gardermoen 15-17 november. Her var lokallagene Balsfjord, Dyrøy, Lyngen og Nord-Troms representert, og Halftan Nøkleby Skogheim (Nord-Troms) var ungdomsutsending for fylkeslaget.

Nettverk for regenerativt landbruk Nord-Norge

Nettverk for regenerativt landbruk er det nyeste prosjektet til fylkeslaget, det er delfinansiert av bærekraftmidler over jordbruksavtalen. Prosjektet ble presentert gjennom et nettmøte 4. desember. Inske de Buhr fra Balsfjord er prosjektleder.

I 2025 er planene å;

- Arrangere studietur til gårdsbruk som har erfaring med regenerative produksjonsmåter
- Etablere Regenerativt Nettverk Nord-Norge
- Arrangere digitale fagmøter og nettverksmøter
- Arrangere fysiske nettverkssamlinger

Over flere år har laget jobbet med problemene med rein på innmark. Så langt har det resultert i informasjon og varslingsrutiner på Statsforvalterens nettsider.

I forbindelse med styremøte 16. desember på Vollan ble det invitert til middag og informasjonsmøte for alle medlemmer. Her møtte 4 interesserte opp. Styret, i samarbeid med Tromsøysund BS, arrangerte også medlemsmøte på Peppes Pizza i Tromsø i forbindelse med at leder NBS, Tor Jacob Solberg, var på reise i byen.

Styre- og informasjonsmøte på Vollan, desember 2024.

Fylkesstyret har som vanlig gjennom året deltatt i ulike møter med statsforvalteren, fylkeskommunen, sametinget, Tine, Nortura, Landbruksskolen, NIBIO, Bondelaget, Nordnorsk Landbruksråd, m.fl., samt en rekke møter internt i NBS.

Vår fylkessekretær gjennom mange år, Margrethe Figved, valgte i høst å si opp sin stilling. Frem mot årsskiftet har hun drevet overlapping av de viktigste oppgaver med Per Gunnar Cruickshank, som ble ansatt i hennes sted.

Vil du vite mer om hva som skjer i laget?

*Nesten all informasjon går ut på e-post
via medlemssystemet Hypersys.*

*Ør du ikke slike meldinger fra oss, er det fint om du gir beskjed
så vi kan oppdatere e-postlista.*

*Sjekk også søppelfilteret i e-postkassa,
og godkjenn avsenderen hvis du finner posten vår der.*

Takk for hjelpa!

Landbrukspolitik

Her gjengis vårt svar vi gav til Landbruks- og matdepartementet om utfordringene med Brakklagt jord i nord.

Vi takker for møtet tidligere i år, og vil med dette svare på utfordringa vi mottok angående bruksnedlegging og økende andel brakklagt jord i Troms og Finnmark.

Årsaker

Det er flere årsaker til at det er spesielt vanskelig å drive jord i nord. Vi vil spesielt framheve følgende:

- Klimatiske begrensinger som kort vekstsesong og lave temperaturer er de fleste kjent med. Det som er mindre kjent, er at disse driftsulempene ikke er fullt ut kompensert over jordbruksavtalen. Dette vises blant annet på satsene for arealtilskudd, der grovfôr i sone 5B nå ligger på 405 kr/daa, sone 6 på 420 kr/daa og sone 7 på 466 kr/daa. Mange steder i sone 5 B høstes 1000 Fem/daa mens det i Troms og Finnmark (sone 6 og 7) høstes ca 300 Fem/daa.*
- Samfunnets ønske om produktivitetsvekst er blant annet løst gjennom relativt billig kraftfôr. Det lønner seg ikke å produsere grovfôr på de mest tungdrevne arealene. Dette kommer også tydelig fram når enkeltbruk legges ned og jorda leies ut - da går de minste og de mest tungdrevne stykkene ut av drift.*
- Tungdrevne arealer fornyes sjelden, og mindre yterike sorter tar over. Noe som ytterligere svekker insentivene for drift.*
- Uavklarte eierforhold, f.eks. ved dødsbo, gjør jordleie uforutsigbart. Det samme gjelder de mange muntlige leieavtalene. I Troms og Finnmark er ca 60% av jord i drift leiejord. I sum er det ikke økonomisk rasjonelt å drifte marginale arealer med dagens rammebetingelser.*

Løsninger

- Vi støtter en utvikling av et teigbasert tilskuddssystem. Slik kan man både presist kartlegge omfang og utforme attraktive rammebetingelser.*
- Vi mener det må vurderes reguleringer/forskrifter som setter krav til at driftsmåten skal gi reell beredskap. Dette kan være f.eks et tak på kraftfôrandel slik at lokale grasressurser premieres. Slike krav vil sannsynligvis gi et visst produktivitetsfall, men det vil gi mer beredskap og trygghet. Bonden må selvfølgelig kompenseres/motiveres gjennom tilpassede tilskuddsordninger. (I eksempelet ovenfor vil det være aktuelt med tilskudd til en viss andel grovfôr på førseddelen, gjerne gradert, og tilpasset de enkelte dyreslaga.)*
- Beredskapslager av grovfôr kan løses ved at staten kjøper inn eller har mottakspå plikt på rundballer, og at disse går til biovarme, kompost, e.l. dersom det ikke er behov i husdyrmarkedet.*
- Regional beskyttelse av produksjonsvolum må på plass. I en tenkt overproduksjons-situasjon må marginale områder være sikret en volumavsetning til avtalte priser, selv om den totale norske produksjonen er*

for høy. Dette fordi vi har få næringsveier og alternative produksjoner i nord, og dette øker risikobildet. På et overordnet nivå trenger vi selvfølgelig både gode jordbruksoppgjør og forutsigbare mekanismer og øvrige lokalsamfunnsinvesteringer.

Da kan vi trygt tilråde ungdommen å ta personlig risiko som selvstendig næringsdrivende og velge landbruk som yrkesvei.

Styret i TBS har gitt innspill til kommende jordbruksoppgjør og samarbeider godt med andre i denne forbindelse.

Totalberedskap, og landbruket som en viktig aktør i dette bildet. Dette har vært flagget på mange møtesteder og konferanser, og vil realiseres med en møteserie i Finnmark og Troms i januar 2025.

Bondens eget selskap

Nortura
bondens selskap

Styresaker 2024

1 Krafttak i nord: styringsgruppemedlem	25 Returordning landbruksplast
2 Invit til LOs regionkonferanse	26 Faglig råd for Komp.nettverk lokalmat
3 Fylkesårsmøte 2024	27 Villmarksmessa i Bardu
4 Innspill til NBS-planer	28 Deltakelse i Faglig råd Komp.nettverket
5 Bærekraftig økonomi i Tromsjordbruket	29 Høring gjødsselforskrifter
6 Høring: Forvaltningsplan rovvilt Reg 8	30 Bruksnedlegging og brakkjord i nord
7 Prosjekt Grunneierratelser	31 Fylkessekretærstilling, sykemelding
8 Landbruksøk for fylkespolitikere	32 Landsmøte 2024, Ungdomskandidat
9 N-N landbruksråd, vegen videre	33 Møter med fylkespartier
10 Ny prosjektperiode	34 Lokallagsårsmøter
11 Grunnlag for styrearbeidet	35 Innspill til Jordbruksforhandlingene
12 Konstituering	36 Fylkessekretærstillingen
13 Ekstern representasjon	37 Regnskapsføring
14 Oppfølging av årsmøtesaker	38 Årsmøte i TBS i Harstad
15 Prosjekt Møteplasser	39 Verveansvarlig i styret
16 Studietur	40 Forberedelser til årsmøtet
17 Møte om innkjøpsordninger	41 Fagdag i samarbeid med TSG
18 Resolusjon SP	42 Årbok 2024
19 Regjeringas opptrappingsplan	43 Totalberedskapskonferanse
20 Prisedskriving kraftfôr	44 Økonomifunksjonen
21 Temaplan landbruk, Midt-Troms	45 Årsmøtepapirer
22 Endringer i styret	46 Budsjettsaker
23 Innspill til Arktisk landbruksseminar	47 Ev innkomne saker Årsmøtet
24 Jordbruksforhandlingene 2024	

5. Ekstern representasjon

Stiftelsen Troms Landbruksselskap

I 2024 har Troms Landbruksselskap gått over til å være et forvaltningsorgan for stiftelsens eiendommer. Styret består av Martin Ness (TBL), Chris-David Edwards (TBS) og Harald Evanger (TFK).

Nordnorsk økomatpris

Prisen skal sette fokus på økologisk mat og hedre en person, organisasjon eller virksomhet som har gjort en spesiell innsats for å fremme produksjon, omsetning eller forbruk av økologisk mat i og/eller fra landsdelen. Fylkesmennene i Nordland, Troms og Finnmark samarbeider om prisen, som kan bli utdelt årlig. Inske de Buhr er TBS repr. i juryen. Siste prisutdeling var i 2022.

Statsforvalters arbeidsgruppe for handlingsplan Økologisk landbruk

Asbjørn Hansen er lagets representant. Det har ikke vært aktivitet i arbeidsgruppa i 2024.

Referansegruppa for Lyngsalpan landskapsvernområde

Det er viktig at beitebruket er representert i denne gruppa. Det er mye ferdsel i området, og det er nødvendig med god informasjon for å unngå unødvendige skader og forstyrrelser i beiteperioden. Det settes opp plakater på flere språk med informasjon om å vise aktsomhet og overholde båndtvangen. Vår faste repr Ivar Jørgensen ble på et møte erstattet av Frank Valø.

Statsforvalterens arbeidsgruppe for utfordringer med rein på innmark

Frank Valø er lagets representant i arbeidsgruppa. Det har ikke vært aktivitet i gruppa i 2023.

Troms Landbruksfaglige senter

Fra 2024 – Arktisk Naturbrukssenter. Fagsenteret drives med hovedsete på Gibostad i et samarbeid med landbruksskolene i Tana, på Kleiva, i Mosjøen og på Senja.

Kurs i Grovførbasert husdyrproduksjon og Økonomikurs for gårdbrukere ble gjennomført på høsten.

Frank Valø med i styringsgruppa.

Midlertidig arbeidsgruppe Bærekraftmidler

I jordbruksavtalen 2022 ble det bevilget 17 millioner til bærekraftig utvikling av det arktiske landbruket. Bevilgningen ble fulgt opp med samme beløp i 2023 og 2024. Midlene administreres av Troms Fylkeskommune, og det er nedsatt en egen arbeidsgruppe som skal legge føringer for tildeling av midler fra denne potten. Følgende arbeidspakker er overordnet prosjektsøknader og videre tildelinger, i prioritets rekkefølge;

Arbeidspakke 4 - Øke totalberedskapen ved økt matproduksjon

Arbeidspakke 3 - Økt bruk av utmarksbeite i nord

Arbeidspakke 2 - Økonomi og lønnsomhet

Arbeidspakke 1 - Omlegging fra båsfjøs til løsdrift

Leder TBS er i denne arbeidsgruppa på vegne av alle tre fylkeslagene i landsdelen.

Landbrukssamvirke Nord

To møter . Frank Valø representerer TBS, NBS og FBS.

Ny-Bondesamlinga som var arrangert i Tromsø i oktober var en suksess med rundt 50 deltakere fra nordre Nordland, Troms og Finnmark. Mange unge som deltok og stemninga var god og dette frister til gjentakelse. Spørreundersøkelse i etterkant av konferansen viste at sponing av deltakeravgift var viktig for å nå unge deltakere. Beredskap er viktig for landbruket i nord, og tilskuddet til anleggssektoren kom på plass i statsbudsjettet.

Matproduksjonen i Nord-Norge må være rustet for å fungere normalt gjennom store og små scenarier. Det er avdekket sårbarheter både i forsyningslinjer og produsentmiljøer i vår landsdel.

Bios Café

Sentrum 5, 9151 Storslett - tlf. 777 65 040

6M

JOHN DEERE 6M-SERIEN

- Stor fleksibilitet i valg av utstyrsnivå
- Trinnløs transmisjon tilgjengelig på alle modeller - AutoPowr
- 50 km/t tilgjengelig på alle modeller
- 17 modeller fra 6M 95 (120 hk maks) til 6M 250 (281 hk maks)

JOHN DEERE

NOTHING RUNS LIKE A DEERE

Felleskjøpet

Ta kontakt med Svenn-Erik
Johansen på 466 98 007 for
en hyggelig traktorprat!

Innspill til jordbruksforhandlingene 2025

Sendt til Sametinget og Troms Fylkeskommune.

Innledningsvis, vårt overordnede fokus

TBS er opptatt av å støtte opp om Stortingets og Regjeringens nasjonale målsettinger. Sikkerhetspolitisk innebærer det at det bor folk i hele landet som legitimerer norsk eierskap til blant annet ressursene i de store havområdene og på sokkelen rundt. Høy sjølforsyningsgrad hos de enkelte land er også med på å sikre politisk stabilitet, også sikkerhetspolitisk i vårt forhold til NATO, ref Artikkel 3.

For Totalforsvaret ser vi også verdien av levende bygder, spredt bosetting og næringsaktivitet på lokale ressurser. Dette synes for oss særlig tydelig når det kommer til matvareberedskap, dyrkningskompetanse med helhetlige verdikjeder, mattrygghet, rekruttering, lokalkunnskap og tilgang på ressurser som blant annet verksteder, maskinparker, veinett, for å ta noe som for oss er veldig kjent.

I klima- og miljøarbeidet er Norge i ferd med å nå sine klimamål¹. Vern gjennom bruk, kortere transport (tid og avstand), fokus på frisk matjord og langsiktig skogforvaltning vil være noen av faktorene for å redusere CO2 utslipp².

I vårt fremtidsbilde er fag- og lokalkunnskap viktig for å være best mulig forberedt for høyere temperaturer, sterkere vind og mer nedbør. At våre innsatsfaktorer og ressurser er geografisk spredt gjør for eksempel vår matproduksjon mindre sårbar for klimaendringer og miljøkatastrofer.

I nærings- og samfunnsmessig sammenheng for øvrig har vi inntrykk av at levende bygder og primærnæringsaktivitet styrker lokal identitet, folkehelsen og kulturuttrykk som språk, musikk og klesdrakt. Turistopplevelser vil også kunne bli større ved slik aktivitet i våre bygder.

Våre fokusområder for Jordbruksforhandlingene 2025

Bakgrunn

Personlig økonomi og gårdens økonomi er vesentlig for å få rekruttering og fremtidsstro innen jordbruket. Trendene i vår nordligste landsdel er urovekkende³. Denne rapporten utgjør hovedtyngden av vår argumentasjon for bedret økonomi.

Begrepet tiltakssone ble innført i 1990 og motivasjonen var og er økt bosetting. Sonen omfatter 7 kommuner i Nord-Troms, Kvænangen, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord, Karlsøy, Lyngen og Storfjord.

Tilskuddsonene i landbruket, finansiert over Jordbruksavtalen, skal kompensere for ulike driftsforhold, f eks arealtilskudd og distriktstilskudd. Karlsøy, Lyngen og Storfjord er ikke i samme sone som de 4 andre når det gjelder landbrukets tilskuddssoner.

Hvert år høster 2,5 millioner sau, geit, storfe og tamrein fôrverdier tilsvarende over en milliard kroner årlig gjennom beite i utmark. Norges landareal består av 95 prosent utmark. Nesten halvparten av dette arealet er egne som husdyrbeite, og ut fra ressursene kan bruken av utmarksbeite mer enn dobles for matproduksjon.

Utmarksbeite påvirker selvforsyningsgraden og matvareberedskapen vår. Husdyra får mosjon og utløp for naturlig adferd, og bruken påvirker økosystemene våre. Beiting påvirker karbonbinding og klimagassutslipp, kulturlandskapet og biomangfoldet ⁴

Prioritert område 1: Økonomi, for den enkelte driver og lokalsamfunnet

Troms Bonde- og Småbrukarlag ønsker at alle 7 kommuner i tiltakssonen sees under ett også i landbruksmessig sammenheng, og at disse kommunene flyttes til tilskuddsone 7, Finnmark ⁵. Det vil si at Kåfjord, Skjervøy, Nordreisa, Kvænangen, Karlsøy, Lyngen og Storfjord i fremtiden regnes med i tiltakssonen for Finnmark.

TBS ønsker videre at de resterende landkommuner i Troms skal gis de fordeler som dagens Nord-Troms tiltakssone representerer og gis fritak for arbeidsgiveravgift, redusert personbeskatning, fritak for el-avgift på strømforbruk mm. Dette for å styrke bosetting, øke aktivitet og sikre spredt matproduksjon.

Prioritert område 2: Rovvilt, trusselen mot beitedyr i utmarka

Forvaltningsregion 8 omfatter i dag hele Finnmark og Troms fylker. Den er stor, og arbeidet er svært krevende, noe også Rovviltnemnda beskriver ⁶. I en så stor region vil det naturlig nok bli upresist å tildele og forvalte fellingstillatelser. Troms Bonde- og Småbrukarlag vil arbeide for å dele denne regionen i 2, etter dagens fylkesgrenser. Dette vil gjøre rovviltforvaltningen mer forutsigbar og presis.

Prioritert område 3: Viktigheten av at det bor folk i landet

Det er viktig for vår nasjon at det bor folk i våre nordligste fastlandsfylker, som det er viktig at vi har nordmenn på Jan Mayen, Bjørnøya og

Spitsbergen. Det er dyrere å bo, leve og drive virksomhet her, enn i andre strøk av Norge.

TBS er opptatt av at det drives landbruksnæring basert på stedege ressurser overalt.

Vi vil derfor arbeide for at samfunnet for øvrig støtter de som bebor distriktene i vår landsdel. Dette med tanke på beredskap for ufred, miljøkatastrofer, matproduksjon og som ledd i landets behov for å være mest mulig sjølberget.

TBS ønsker at det ytes et konkret, økonomisk bidrag, et beredskapstillegg, til virksomheter som produserer mat basert på lokale jordbruksressurser i våre distrikt. Det konkrete kronebeløpet bør være rundt 2–300 000,-. Mer om beredskapstillegg som vedlegg 1.

Annet

TBS har naturlig nok også andre tiltak og argumenter for å styrke nordnorsk landbasert matproduksjon, utover økonomi.

Flere jordbrukere føler på ensomhet og mangelen av kolleger.

Skoler, utdanningsordninger og fagnettverk er svært viktig for motivasjonen og kvalitetsforbedring hos etablerte brukere, og som støtte for rekruttering.

Samfunnet må også som helhet støtte opp om jordbruk og lokal matproduksjon. Altfor ofte oppleves jordbruksrelatert virksomhet å være en irritasjon og en klamp om foten i saker som går på utbygging, arealbruk, gjerdeplikt, gjødselspreding, skadefelling og liknende. Dette må storsamfunnet ellers ta tak og kontinuerlig søke å fremsnakke helheten i lokal matproduksjon.

Avslutningsvis

TBS har her presentert tre prioriterte områder som våre innspill til Troms Fylkeskommune og deres videre arbeid frem mot neste års Jordbruksforhandlinger.

Vi takker igjen for muligheten til å bidra og ser frem til videre samarbeid.

Med hilsen

*Frank Valø
Leder TBS*

*Per Gunnar Cruickshank
Konstituert fylkessekretær TBS*

Hvorfor skal jeg være eier av TINE-samvirket?

- Et samvirke som jobber for best mulig økonomisk resultat fra din melkeproduksjon.
- Trygg og forutsigbar avsetning av melka.
- Tilgang til verdifull kompetanse i alle deler av melkeproduksjonen.
- En gunstig startpakke som ny bruker.
- Et godt faglig og sosialt miljø i produsentlaget.
- Et samvirke som sikrer deg konkurransekraft og påvirkning videre i verdikjeden.

SAMMEN SKAPER VI ET LEVENDE NORGE
medlem.tine.no

Vi har ett bredt utvalg av spesial-maskiner til jordbruket

- Gjødelskraper og trekk i verdensklasse • Separatorer • Pumpesystem og omrøring
- Høykraner/silokraner og traverskraner – Tak til gjødselkum og lager

Bjørnars Auto AS

- Grunnfjordveien 1046 9130 HANSNES • Tlf: 970 87 998
- E post bjornar@bjornarsauto.no

Velg fylkeslag ▾ Hjelpetelefon for bønder Bli medlem f i Søk

NBS Norsk Bonde- og Småbrukarlag

HJEM OM OSS ▾ AKTUELT ▾ POLITIKK ▾ PROSJEKTER ▾ KONTAKT OSS

Klempen og Pollestad på beredskapsturné i Nord-Norge

Bli medlem!

Norsk Bonde- og Småbrukarlag jobber for bondens økonomiske og sosiale rettigheter. Vi er pådrivere for norsk matproduksjon i et evighetsperspektiv. Bli medlem i dag og gjør en forskjell for norsk landbruk!

Meld deg inn

KALENDER

14 nov Landsmøte 2025

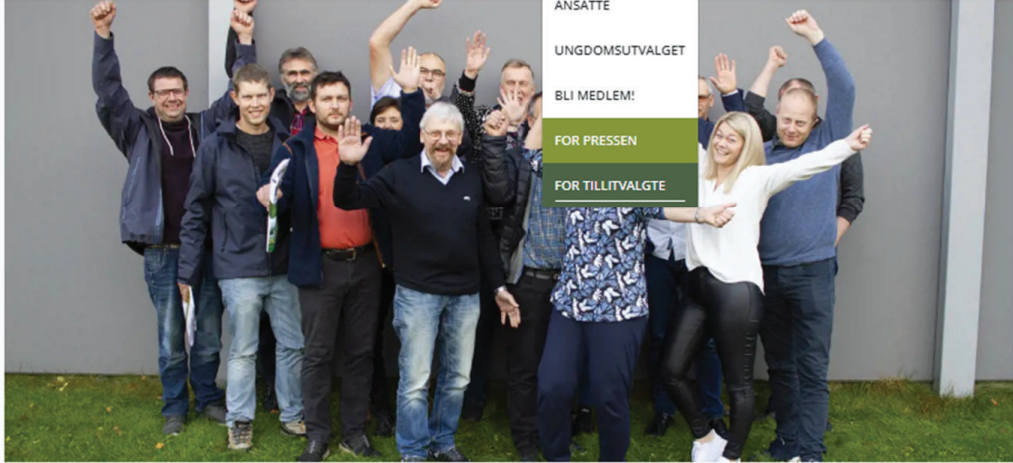
På www.smabrukarlaget.no finner du litt av hvert!

Velg fylkeslag ▾ Hjelpetelefon for bønder Bli medlem f i Søk

NBS Norsk Bonde- og Småbrukarlag

HJEM OM OSS ▾ AKTUELT ▾ POLITIKK ▾ PROSJEKTER ▾ KONTAKT OSS

Hjem / Om oss / For tillitvalgte

For tillitvalgte

Her finner du som er tillitsvalgt i organisasjonen relevant informasjon om ditt arbeid. Hvordan fungerer egentlig et styre? Hva skal valgkomiteen gjøre? Hva bør man tenke på når man arrangerer noe i lokallaget? Siden er under utarbeiding og oppdateres etter hvert.

- ORGANISASJONEN
- LA VIA CAMPESINA
- ANSATTE
- UNGDOMSUTVALGET
- BLI MEDLEM!
- FOR PRESSEN
- FOR TILLITVALGTE**

Lokallag i TBS

(oppdatert januar 2025)

Nord-Troms	Torstein Jenssen Lyngenfjordveien 757 9146 Olderdalen	414 06 622 torsteinjenss@hotmail.com
Lyngen	Frank Halvard Valø Kjosvegen 211 9060 Lyngseidet	480 56 134 frankhalvar@gmail.com
Tromsøysund	Birger B. Bull Grunnfjordveien 1048 9130 Hansnes	970 87 998 birger.bull@bullangus.no
Balsfjord	Inske de Buhr Selnesvn 1696 9042 Laksvatn	958 62 580 inske@online.no
Målselv	Øyvind Tollefsen Alapmoveien 1598 9334 Øverbygd	959 31 116 oyvind@jutulstad.no
Senja	Håkon Ryvoll Valvågveien 518 9392 Stonglandseidet	938 75 996 haak_ry@live.no
Dyrøy	Berit Nikolaisen Vinjeveien 349 9311 Brøstadbotn	958 79 784 beriniko@online.no
Øvre Salangen	Stein Kenneth Sæther Kistefossveien 1194 9350 Sjøvegan	907 46 209 steinsaether@hotmail.com
Astafjord	<i>Kontakt fylkeslaget</i>	404 37 952 <i>troms@smabrukarlaget.no</i>
Hålogaland	Arne Martin Dahle Bremnesveien 81 9475 Borkenes	970 81365 arnemartind@gmail.com

Kontaktinformasjon oppdateres etterhvert som lokallagsårsmøter avholdes. Se www.smabrukarlaget.no/troms

Avsender:

Nordland Bonde- og Småbrukarlag
Gullsvågvn 10
8984 Vega

EIK
SENTERET

Din traktor- og
redskapsleverandør i
Troms og Finnmark

FENDT

MASSEY FERGUSON

Noen av våre fokusområder

- Traktor
- Redskap
- Dekk
- Hydraulikk
- Olje
- Gressklippere
- Snøfresere
- Skogsutstyr
- Service
- Tilhengere

Noen av våre merker

HONDA

Brenderup

Eiksenteret Målselv
Troms Maskinsenter AS
Andslimoen, 9325 Målselv

www.eiksenteret.no

77 83 40 50

malselv@eiksenteret.com